

“INNOVATSION TA’LIM TIZIMIGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH”

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2022-10-607-615>

Baratov G‘iyosjon Muradulloyevich

«CITY CONSTRUCT» MCHJ Bosh direktorning moliyaviy va Iqtisodiy masalalar
bo‘yicha o‘rinbosari

E-mail: academicaget6767@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada asosiy e‘tibor hozirgi kundagi ta‘lim tizimidagi mavjud muammolar innovatsion ta‘lim tizimiga o‘tishga iqtisodiy zarurat, iqtisodiyotda ta‘limning o‘rni va uni moliyalashtirish va rivojlantirish uchun ijtimoiy sheriklik zarurati asoslab berilgan. Asosiy e‘tibor O‘zbekistondagi ta‘lim tashkilotlari uchun investitsiya mablag‘larni jalb qilish mexanizmlarini, hamda investitsiya loyihalarini taqdim etish yuzasidan hamda investorlar uchun yuzaga keladigan muammolar va ularni hal qilishning mumkin bo‘lgan usullarini o‘rganishga qaratilgan. Shuningdek maktabgacha ta‘lim, o‘rta maxsus ta‘limda davlat-xususiy sheriklik, uni amalga oshirish shakllari ko‘rib chiqildi. Istiqbolli texnologiya sifatida ta‘limga investitsiyalarning ta‘sir mexanizmi taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: investitsiyalar, nodavlat tashkilotlar, Investorlar, ijtimoiy sheriklik, davlat xususiy sheriklik, xayriya fondi, ta‘sirli Investitsiyalar.

АННОТАЦИЯ

В данной статье основное внимание уделяется актуальным проблемам системы образования, экономической необходимости перехода к инновационной системе образования, роли образования в экономике, необходимости социального партнерства для его финансирования и развития. Основное внимание уделяется изучению механизмов привлечения инвестиционных средств для организаций образования в Узбекистане, а также проблем, возникающих у инвесторов в связи с презентацией инвестиционных проектов и возможных путей их решения. Также рассмотрено государственно-частное партнерство в дошкольном образовании, среднем специальном образовании и формы его реализации. В качестве перспективной технологии предлагается механизм воздействия инвестиций в образование.

Ключевые слова: инвестиции, общественные организации, инвесторы, социальное партнерство, государственно-частное партнерство, благотворительный фонд, импакт-инвестиции.

ABSTRACT

In this article, the main focus is on the current problems of the educational system, the economic need to transition to an innovative educational system, the role of education in the economy, and the need for social partnership for its financing and development. The main focus is on the study of the mechanisms of attracting investment funds for educational organizations in Uzbekistan, as well as the problems that arise for investors in relation to the presentation of investment projects and possible ways to solve them. Also, public-private partnership in pre-school education, secondary special education, and forms of its implementation were considered. As a promising technology, the mechanism of impact of investments in education is proposed.

Keywords: investments, non-governmental organizations, Investors, social partnership, public-private partnership, charity fund, impact investments.

KIRISH

Afsuski, mamlakatimizda ta'lim sohasi uzoq vaqtdan beri qoldiq asosida moliyalashtirilib kelinmoqda. Natijada ta'lim ko'rsatkichlari bo'yicha O'zbekiston yildan yilga quyi ko'rsatkichlarga tushib bormoqda. Innovatsion Ta'limga investitsiyalar bugungi kundagi ta'lim tizimidagi vaziyatni o'zgartirishning hal qiluvchi omilidir. Innovatsion ta'lim sifati va davomiyligining yaxshilanishi ta'lim narxining sezilarli darajada oshishiga olib keldi. Natijada ko'pchilik mamlakatlarda ta'lim narxining oshishi davlat byudjeti uchun imkonsiz bo'lib qoldi. Boshqa tomondan, ta'lim daromad keltiradigan foyda sifatida ko'rila boshlandi. Ta'limga xususiy sarmoya kiritish potentsial daromad manbaiga aylandi. Bunday sharoitda ta'lim unga bozor munosabatlarini joriy etgan holda biznesga aylandi. Biznes ta'limga yangi jarayonlarni kiritdi: kompyuterlashtirish, masofaviy ta'lim, korporativ universitetlarni yaratish. Bozor iqtisodiyotining boshqa sohalari kabi ta'lim ham globallashtirish yo'liga tushdi. O'zbekiston paradoksi shundaki, O'zbekiston o'rta va oliy ta'limdagi o'qituvchilar tarkibiga ega bo'lgan holda, bugungi kunda o'z fuqarolariga mamlakatni inqirozdan olib chiqish uchun zarur bo'lgan ta'limni bera olmaydi. Jahon yetakchilarining xalqaro bozorlarni zabt etish, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish, fuqarolar uchun munosib turmush darajasini yaratish borasidagi muvaffaqiyatlari ushbu mamlakatlarda oliy ta'lim tizimi tomonidan tayyorlangan yuqori malakali mutaxassislarining mavjudligi bilan

bog'liq. Ta'limga doimiy sarmoya kiritmasdan turib, jamiyat taraqqiyotiga erishish mumkin emas. Mamlakatning iqtisodiy taraqqiyoti farovon ko'rinayotgan bir paytda ham ta'limga sarmoya kiritish faol amalga oshirilishi kerak, aks holda zamonaviy bilim ko'nikmalardan o'z vaqtida ta'limga targ'ib etmaslik tufayli mamlakat ta'lim sifatli yanada orqada qoladi.

MAVZU YUZASIDAN ADABIYOTLAR TAHLILI

❖ *Ta'lim – bu investor uchun “qora tuynuk” bo'lib, u sarmoyaviy jozibador sohaga aylanishi mumkin. Buning uchun investorlarning o'z investitsiyalarining rentabelligini nazorat qilishiga to'sqinlik qiladigan to'siqlarni olib tashlashingiz kerak.*

Biz chorak asr davomida O'zbekiston ta'limining yetarli darajada moliyalashtirilmaganidan nolib kelmoqdamiz bolalar ikki smenada tahsil oladigan, yaroqsiz partalarda o'tiradigan maktablar innovatsion kuchga da'vogar mamlakatlar uchun maqbul emasligi aniq albatta . Biroq dunyoning hech bir davlatida ta'limga ajratiladigan byudjet mablag'lari yetarli emas, shuning uchun xususiy investorlar mablag'larini jalb qilmasdan turib, mamlakatni rivojlantirishning dolzarb vazifalarini hal qilib bo'lmaydi.

Shubhasiz, tijorat sektori uchun ushbu sanoat jozibadorligi bo'yicha oxirgi o'rinlarni egallaydi. Buning sabablari juda oddiy – bu sohaga investitsiya qilishning normalari va qoidalari yo'q, mablag'larni qaytarish uchun kafolatlar yo'q, pul sarflanishi ustidan nazorat juda zaif. Ammo O'zbekiston hozirda ta'lim muassasalari ehtiyojlari uchun xususiy mablag'larni jalb qilishning samarali tizimini yaratish uchun barcha imkoniyatlarga ega. Bu mablag' evaziga ta'lim tizimimizdagi eng dolzarb muammolarni hal qilishimiz mumkin.

Savodsizlikni yengish va barcha odamlarga sifatli ta'lim olish imkoniyatini faqat alohida byudjet sa'y-harakatlari bilan ta'minlash mumkin emas – davlatlar va yirik kompaniyalarning resurslarini global birlashtirish zarur.

2018-yil bo'lib o'tgan BMT yig'ishida ta'lim tizimiga investitsiyalarni jalb qilish masalalari yuzasidan BMT esa SDGga sarmoya kiritishni rag'batlantirish mexanizmini ishlab chiqish orqali buning yo'lini o'ylab topdi. Bugungi kunda global bo'lishni va xalqaro bozorlarga chiqishni istagan har qanday yirik kompaniya o'z ishida SDGlarni hisobga olishi va ularga erishishga hissa qo'shishi kerak. Endi barqaror rivojlanish maqsadlariga sarmoya kiritish global o'yinchilar klubiga o'ziga xos kirish chiptasidir. Bu BMT dasturini ma'qullagan barcha davlatlarning siyosatida ushbu tizim tan olingan .

Yana bir muammolarga kelsak - qonunchilik sohasida to'plangan. Gap shundaki, "Ta'lim to'g'risida"gi qonunning ayrim qoidalari boshqa me'yoriy hujjatlarga – masalan, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) to'g'risidagi qonunga mos kelmaydi.

Natijada, paradoksal vaziyat yuzaga keladi: yirik shaharlarda maktablarning yetishmasligi muammosi mavjud. Albatta, bu muammolarni hal qilishga harakat qilmoqda. Ammo bitta ,500 o'rinli maktab qurish uchun o'rtacha 1 milliard so'm kerak bo'ladi va bunday hali maktab qurilishga muhtoj hududlarimiz ham kam emas.

Ma'lumki yirik biznes yordam berishi mumkin – xalqaro kompaniyalar 10-15 yil ichida asta-sekin qaytarilishi sharti bilan maktablar qurilishiga investitsiya sifatida pul ajratishi mumkin. Buni maktabning ustav kapitaliga mablag' kiritish orqali amalga oshirish mumkin. Lekin, afsuski, yuqorida aytganimizdek, bu davlat-xususiy sheriklik to'g'risidagi qonunda ko'zda tutilmagan.

Biroq, ta'lim sohasining investitsion jozibadorligini oshirish uchun faqatgina ushbu to'siqni olib tashlashning o'zi yetarli emas. Har bir tadbirkor o'z investitsiyalarining qaytarilishiga ishonch hosil qilishni xohlaydi. Ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning hozirgi tartibida buni kafolatlash juda qiyin.

Gap shundaki, hozir ta'lim sohasida aholi jon boshiga moliyalashtirish instituti faoliyat yuritmoqda. O'z-o'zidan bu mexanizm asosli va samaralidir: ta'lim xizmatlarining sifati qanchalik yuqori bo'lsa, maktabda shuncha ko'p bola bor va uni moliyalashtirish ham shunchalik ko'p bo'ladi. Biroq, bu shaklda tizim faqat poytaxtda ishlaydi. Hududlarda esa faqat qog'ozda ishlaydi, chunki munitsipalitetlar darajasida moliyaviy standart tomonidan tasdiqlangan mablag'larni "mustaqil" qayta taqsimlash mavjud. Natijada, asl shakldagi mexanizm oddiygina ishlaymaydi. Bu shuni anglatadiki, ta'lim muassasalarini moliyalashtirishga sarmoya kiritmoqchi bo'lgan ishbiarmonlar o'z sarmoyalari samaradorligini baholay olmaydilar.

Pul taqsimoti va ajratilayotgan mablag'lar ustidan nazoratning samarali mexanizmlarini joriy etish zarur. Bu boradagi asosiy muammo "Ta'lim to'g'risida"gi va "Mahalliy o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida"gi ikkita qonunning bir-biriga mos kelmasligidan kelib chiqadi. Hozirda O'zbekistonda 10 090 dan ortiq maktablar mavjud bo'lib 91 tasi xususiy mulkchilik shaklidagi umumta'lim muassasalari hisoblanadi. Mamlakatdagi korupsion holat tufayli Ikki tomonlama hokimiyat holati yaratilmoqda: Davlat byudjeti ta'lim tizimidagi mavjud muammolar uchun mablag' ajratadi Ta'lim vazirligi standartlarni belgilaydi va o'quv dasturlarini belgilaydi, viloyat ta'lim vazirligi maktab ta'rischilari sifatida mablag'larni o'z xohishiga ko'ra qayta taqsimlaydi. Shu jumlada to'xtalib o'tish zarurki ta'lim tizimiga davlat byudjetidan ajratilgan mablag'larni ,”talon toroj “ holati 2019- yil

ma'lumotlariga ko'ra maktabgacha ta'lim muassasalari uchun 8,7 trln. so'm (+2,2 trln.) xalq ta'limiga 30,3 trln. so'm (+6,5 trln.) o'rta maxsus va oliy ta'limga 7,5 trln. so'm (+3,1 trln. so'm) ni tashkil etgan.

Bu chora-tadbirlarning barchasi ta'lim tizimiga mablag'larni jalb qilish va sarflashga yondashuvni o'zgartirishga qaratilgan. Ular sizga pul sarflashning an'anaviy modelidan investitsion modelga o'tishga imkon beradi. Bizning hisob-kitoblarga ko'ra, shu yo'l bilan maktablar, qo'shimcha maktab o'rta va kasb-hunar ta'limi markazlarini qurish, jihozlash, qayta jihozlash uchun yirik va o'rta biznes sub'yektlaridan qo'shimcha 200 milliard so'm sarmoya jalb etish mumkin. Ushbu tuzilmalar uchun kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash

Davlat va xususiy ta'lim muassasalariga xususiy investitsiyalar ushbu yuridik shaxslarning tashkiliy-huquqiy shaklining o'ziga xos xususiyatlari tufayli mumkin emas, bu davlat va kommunal mulkdan foydalanishning alohida rejimini nazarda tutadi. Ushbu rejim investitsiya qilingan mablag'larni qaytarish va ko'paytirishning qonuniy variantlarini istisno qiladi, chunki davlat yoki xususiy muassasaga berilgan har qanday mulk davlat yoki tegishli bo'ladi.

Haqiqatda pullik ta'lim xizmatlarini ko'rsatuvchi nodavlat ta'lim tashkilotlariga yo'naltirilgan investitsiyalar ta'lim sohasidagi investitsiyalar hisoblanadi. Ushbu investitsiyalarning o'ziga xos xususiyatlari investorning ko'rsatilgan tashkilot faoliyatida ishtirok etish zarurligini nazarda tutadi, bu holda bu foyda olish uchun rasmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Xususan, nodavlat ta'lim tashkilotini tashkil etuvchi investor unga ishga joylashishi yoki fuqarolik-huquqiy shartnoma bo'yicha kontragent sifatida ishtirok etishi mumkin;

NATIJA VA MUHOKAMA

Pullik ta'lim xizmatlarini ko'rsatishga o'z mablag'larini kiritgan investorning asosiy maqsadi foyda olishdir, u ta'lim sohasida mutaxassis, kasbiy bilim, tajriba tashuvchisi bo'lishga majbur emas. Investor birinchi navbatda sarmoya sohasida professional bo'lishi kerak. Agar kasb-hunar ta'limiga sarmoya kiritayotgan investor kadrlar tayyorlanayotgan soha mutaxassisi bo'lsa, u ta'lim xizmatlarini ko'rsatish jarayoniga o'z bilimi, kasbiy mahorati va malakasini kiritishi mumkin. Ushbu toifalarning o'zlarini pul ko'rinishida baholash mumkin emas va shuning uchun ularni investitsiyalar deb hisoblash mumkin emas, ammo investor o'zi olgan foyda ulushini ko'paytirish masalasini ko'tarishga haqli, agar mablag'larni investitsiya qilish shaxsiy mablag'lar bilan to'ldirilgan bo'lsa albatta.

I-mexanizm jismoniy shaxslarning faoliyatiga investitsiya kiritish bilan bog‘liq holda, pullik ta‘lim xizmatlarini ko‘rsatishga investitsiya sifatida jismoniy shaxsga mulkni berish va ushbu mulkni investorga ma‘lum foyda bilan qaytarishni o‘z ichiga olgan shartnoma munosabatlari mumkin. Pullik ta‘lim xizmatlarini ko‘rsatadigan jismoniy shaxslar faoliyatining dastlabki cheklanganligi sababli (“ip ivanovi.V.” odatda ta‘lim diplomlarini beradigan universitet yoki kollejni anglatmaydi), bu investitsiyalar va ularning investitsiyalaridan olinadigan foyda aniq kam bo‘ladi.

Kollejni maktablar bilan bog‘lash g‘oyasi o‘rta maktab o‘quvchilarining profilli ta‘limini kollejdagi parallel kasbiy tayyorgarlik bilan birlashtirish edi.

Maktab o‘quvchilari ikki yil davomida (10 va 11-sinflar) ixtisoslashtirilgan tanlov fanlarini rivojlantirish bilan bir qatorda, kasb-hunar ta‘limi dasturi bo‘yicha texnikum, litsey da haftasiga sakkiz soat qo‘shimcha ravishda o‘qidilar. Bundan tashqari, ixtisoslashtirilgan fanlar dasturlari va kasbiy tayyorgarlik dasturi o‘zaro bog‘langan va quyidagi darajalarda kelishilgan:

1. O‘rta maktab;
2. Kollej; texnikum, kasb hunar maktablari
3. Korxonalar ijtimoiy sherik hisoblanadi.

Barcha tomonlarning (shu jumladan ota-onalarning) manfaati aniq. Maktab o‘quvchilari to‘liq o‘rta umumiy ta‘lim to‘g‘risidagi guvohnomadan tashqari, ikki yillik parallel o‘qish uchun kollejdagi ishchi kasbiga ega bo‘lishadi. Kollej potentsial talabalarni yaxshi tayyorgarlik ko‘rgan va eng muhimi, professional motivatsiya bilan qabul qiladi. Korxonalar – maktab skameykasidan boshlab, o‘zi uchun malakali ishchilar, texnik xodimlar (agar bu yigitlar kollejdagi o‘qishni davom ettirsa) va muhandislar (agar yana, bu yigitlar kollejni tugatgandan so‘ng universitetda o‘qishni davom ettirsa) tayyorlaydi.

Asosiy manfaatdor – bu korxonalar! Aynan shu uzluksiz kasbiy ta‘limning belgilangan sxemasini amalga oshirishga sarmoya kiritadi. Bundan tashqari, investitsiyalar quyidagilarga yo‘naltirilishi mumkin:

1. Maktabda o‘quvchilarga ixtisoslashtirilgan ta‘lim berish uchun o‘quv markazi (kompyuter laboratoriyasi, o‘quv ustaxonasi) tashkil etish.
2. Talabalarning profil va kasbiy ta‘limini maqsadli moliyalashtirish.
3. Profil va kasb-hunar ta‘limini ta‘minlovchi maktab va kollej o‘qituvchilarining mehnatiga haq to‘lash.
4. O‘qituvchilar va professor-o‘qituvchilar malakasini oshirish va stajirovkalarini maqsadli moliyalashtirish zarur.

2-mexanizm Bu ta'lim resurslari va xizmatlariga sarmoya kiritishdan manfaatdor bo'lgan internet platformalari Yandex kabi har qanday yirik kompaniya uchun javob beradi. Kompaniya nafaqat maktab quradi, balki qurilish va ta'mirlash bilan bir qatorda dizayn, o'qituvchilar malakasini oshirish, maktabni yangi raqamli resurslar – elektron darsliklar va o'yin simulyatorlari bilan jihozlashga sarmoya kiritishni ham o'z zimmasiga oladi. Bu keng qamrovli ta'lim mahsuloti va xizmatidir.

Maktablarga sarmoya kiritishga va keyin ularni ilg'or boshqaruv yondashuvlaridan foydalangan holda rivojlantirishga tayyor bo'lgan o'nlab tadbirkorlar mavjud. Bu hamma o'qishi mumkin bo'lgan bepul maktab bo'ladi, lekin u yangi texnologiyalar va zamonaviy moddiy-texnika bazasiga ega bo'ladi, mavjud davlat mexanizmlariga qo'shimcha yoki o'rniga xususiy investor taklif qiladi.

3-mexanizm Maqsadli kapitallarni yo'lga qo'yish Notijorat tashkilotlarining maqsadli kapitalini shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risida" qonunga muvofiq xayriya fondlarini tashkil etish va uni yo'naltirish

Jamg'arma foydalanish xarajatlarini o'z zimmasiga olishi kerak, boshqaruv kompaniyasining xizmatlari uchun to'lov, bu maqsadli kapitalning 10 foizigacha foydalanishni nazarda tutadi. Jamg'armalarning ishlashidagi muammolar orasida O'zbekiston aktivlarini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlarini ta'kidlash kerak: boshqaruv kompaniyalari, qoida tariqasida, yil uchun strategiyani nazarda tutadi. O'zbekiston respublikasi qonunchiligiga muvofiq jamg'arma fondi kamida o'n yil davomida tuziladi. Yillik boshqaruv gorizonti jamg'arma maqsadlarini amalga oshirishga to'sqinlik qiladi.

4-mexanizm.:Transformativ ta'limga sarmoya kiritish.

“Ta'sirli investitsiyalar” deganda “moliyaviy daromaddan tashqari ijobiy samara yaratishga qaratilgan investitsiyalar” tushuniladi .

Asosiy omil nafaqat moliyaviy va ijtimoiy natijalarning kombinatsiyasi, balki investorlarning maqsadli ravishda ijtimoiy yoki ekologik natijalarga intilishidir. Ta'sir investitsiyalari kapitalni aktivlarga, kompaniyalarga va fondlarga investitsiya qilish orqali ijobiy ijtimoiy va ekologik ta'sirlarning faol generatorlari hisoblanadi

5-mexanizm Ijtimoiy sheriklik bilimlar iqtisodiyotida ta'limni moliyalashtirishning zaruriy sharti sifatida

Bilimlar iqtisodiyoti yo'lidan borish uchun ta'limning muhimligini anglagan holda, dunyoning aksariyat mamlakatlari hukumatlari ushbu sohani isloh qilishni boshladilar, bu esa ta'lim va fan tizimining tuzilmasini o'zgartirishni taqozo etdi, buning uchun sharoitlar yaratildi. Integratsiya amalga oshirilishi lozim bo'lgan milliy

innovatsion tizim hamda davlat, universitetlar va biznes o'rtasidagi ijtimoiy hamkorlik. Ta'lim muammolari va ularni hal etish yo'llari, uning mazmunidagi o'zgarishlar va kompetensiyaviy yondashuvga urg'u berish, ta'limda AKT ning o'rni haqidagi tadqiqotlar keyingi yillarda ilmiy jamoatchilikning tadqiqot ob'ektiga aylandi [5].

Iqtisodiyot nazariyasida ijtimoiy o'zaro ta'sir va ijtimoiy mas'uliyat tushunchalarining evolyutsiya qonuniyatlarini aniqlash ta'lim sohasidagi davlat, korporatsiyalar va universitetlarning ijtimoiy javobgarligi kontseptsiyasiaga olib keladi

6-mexanizm. Sanoat rayonlari ta'lim sohasida ijtimoiy sheriklikning mintaqaviy asosi sifatida O'zbekistonda sanoat tumanlarini yaratish amaliyoti ta'lim sohasida rivojlantirishning samarali shakllarini yaratish mumkin.

Mexanizm quyidagicha ko'rsatilgan: sanoat okrugining boshqaruv kompaniyasi (texnopark, sanoat parki, agrosanoat parki, ko'p funksiyali park) sanoat hududida joylashgan korxonalar va tashkilotlarning ehtiyojlari to'g'risidagi ma'lumotlarni to'plash va umumlashtirish vazifalarini bajaradi. Turli mutaxassislik va malakadagi kadrlar bo'yicha tuman, vakillik qiladi tegishli ma'lumotlar ta'lim organlari sanoat okrugining (PO) so'nggi va manfaatdor korxonalar bilan birgalikda ta'lim muassasalarida mutaxassislar tayyorlash uchun buyurtmalar tuzadi va joylashtiradi, tinglovchilarning kasb-hunar ta'limi korxonalar va tashkilotlarida ishlab chiqarish amaliyotidan o'rin beradi, shuningdek ta'lim muassasalarini bitiruvchilarini keyinchalik ishga joylashtirishni qamrab oladi. Bundan tashqari, kasb-hunar ta'limi ta'lim muassasalarini bilan birgalikda ushbu hududida yoki uning manfaatlarini ko'zlab faoliyat yurituvchi boshqaruv kompaniyasi, ishga qabul qilish va kadrlar agentligi, shuningdek, PO hududidagi yirik korxonalar tashkil etadi va ta'minlaydi. Mutaxassislarni kasbiy qo'shimcha tayyorlash va qayta tayyorlash tizimining o'quv va o'quv-uslubiy markazlarining .-inkubatorlar yirik dasturiy ta'minot kompaniyalari bilan birgalikda yaratilgan bo'ladi.

XULOSA

Bugungi kunda innovatsion ta'lim tizimiga o'tish va uni moliyalashga e'tibor qarat ekanmiz avvalo eng zaruriy ta'lim bosqichi davlat maktab ta'limiga investitsiya jalb etish loyihalarni taqdim etishi lozim. Sababi hozirgi kunda asta sekinlik bilan oliy ta'lim muassasalarini o'z-o'zini moliyalashtirishga o'tishi munosabati bilan ta'lim muassasalarini o'z mablag'larini ko'paytirish va uni o'z ta'lim sohasi uchun eng zaruriy ehtiyojlarga sarflay oladi. Qolaversa oliy ta'limning investitsiya jalb qilish

imkoniyatlari hamda mablag'larni kengaytirish imkoniyatlari keng. Aynan maktab ta'limiga keladigan bo'lsak aynan davlat tasarrufidagi maktablarga bunday imkonlar eshigi juda tor. Dar haqiqat hozirda ayrim muassasalari maktab mablag'larini oshirish maqsadida pullik to'garak, tayyorlov kurslari, hunar kurslarini tashkil etgan bo'lsada ushbu mablag'lar innovatsion ta'lim texnologiyalarni maktablarga joriy etish uchun juda ozlik qiladi. Shu o'rinda ta'kidlash kerakki hozirgi kunda maktablar rivojiga sarmoya kiritish istagi oilalarda ham, biznes egalarida ham mavjud. Ammo oilaviy resurslarni jalb qilishda ijtimoiy tengsizlik muammosi tufayli ma'lum cheklovlar mavjud. Biz oilalar hissasining ko'payishiga yo'l qo'ymasligimiz kerak, bu umumiy ta'limda tabaqalanishni anglatadi. Ammo biznes mablag'laridan foydalanish kerak, ayniqsa tadbirkorlar nafaqat foyda olish uchun, balki resurslarning bir qismini umumiy ish uchun berish istagi tufayli ham bunga tayyor. Maktabning rivojlanishi aniq umumiy ish bo'lib, u mamlakatning o'nlab yillar davomida inson salohiyatini shakllantiradi.

REFERENCES

1. Andriessen D. Mantiqiy fikrlash Intellektual kapital. N.-Y.: Elsevier, 2004 yil. P. 13. Op. Iqtisodiyot nazariyasi bo'yicha:
2. Goryainova LV, Danilina [Ma'ruza] / Ochiq ta'lim kabi innovatsion mutaxassislarni yaratish uchun o'z-o'zini ta'lim jarayonida talabalarning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish. 2010. No 3. C.
3. Ta'sirli investitsiyalar – An rivojlanayotgan aktivlar sinfi / JP Morgan, Global Impact Investing Network (GIIN) va Rokfeller jamg'armasi. – 2010. – GlobalResearch.
4. Leibovich A.N. ning rivojlanishi ta'limda davlat-xususiy sheriklik [Elektron resurs] – Ta'limda akkreditatsiya.
5. <https://lex.uz/docs/-3869164>
6. <https://m.kun.uz/uz/news/2020/10/24/talimni-ham-investitsiya-jalb-qiladigan-yonalishga-aylantirishimiz-kerak-shermatov>